2. 12. 2010

ID: 68809

Naléhavý právní zájem

Je-li žalobou na určení neplatnosti právního úkonu zpochybňována platnost smlouvy, která byla uzavřena na základě některé z forem veřejného výběrového řízení, tedy za nároku na jistou transparentnost projednání nabídek, je na takovém určení dán naléhavý právní zájem

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 1308/2010, ze dne 12.5.2010)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobců a) J. H., a b) A. H., obou zastoupených Mgr. P. O., advokátem se sídlem v Č. B., proti žalovaným: 1) PF ČR, se sídlem v P., 2) Ing. V. H., 3) JUDr. M. H., oběma zastoupeným H. P., advokátkou se sídlem v P., o určení neplatnosti smlouvy o převodu nemovitosti, vedené u Okresního soudu v Jindřichově Hradci pod sp. zn. 9 C 140/2006, o dovolání žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 23. 9. 2009, č. j. 7 Co 2131/2009 – 197, tak, že rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 23. 9. 2009, č. j. 7 Co 2131/2009 – 197, a rozsudek Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 28. 4. 2009, č. j. 9 C 140/2006 – 173, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Jindřichově Hradci k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, jímž tento soud zamítl žalobu, prostřednictvím níž se žalobci domáhali, aby bylo určeno, že smlouva o převodu pozemku č. 481/3 v k. ú. A., obec N. B., č. 44/PRO5/17 ze dne 29. 6. 2005, uzavřená mezi Pozemkovým fondem České republiky a manžely Ing. V. H. a JUDr. M. H. (dále též jen „předmětná smlouva“), je neplatná. Odvolací soud též rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Stalo se tak poté, co odvolací soud svým usnesením ze dne 14. 11. 2007, č. j. 7 Co 2262/2007 – 133, zrušil rozsudek soudu prvního stupně ze dne 22. 5. 2007, č. j. 9 C 140/2006 – 95, jímž byla výše uvedená žaloba rovněž zamítnuta. Odvolací soud zaujal – na rozdíl od soudu prvního stupně – právní názor, že v dané věci mají žalobci naléhavý právní zájem na požadovaném určení.

Ve svém, v záhlaví identifikovaném, rozsudku odvolací soud uzavřel, že soud prvního stupně správně zjistil skutkový stav a učinil ve věci i správné právní závěry. Žalobci mají na požadovaném určení naléhavý právní zájem, neboť nelze vyloučit, že by případný úspěch v tomto sporu mohl ovlivnit jejich právní postavení, a to zejména vůči žalovanému 1). Důvodnost své žaloby spatřovali žalobci v tom, že žalovaný 1) při převodu uvedeného pozemku nerespektoval svoji vlastní metodiku, neboť pozemek nebyl nabídnut ve veřejné nabídce. Žalovaní 2) a 3) v daném případě požadovali po žalovaném 1), aby byl uspokojen jejich nárok na poskytnutí náhrady podle § 18a zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 229/1991 Sb.“). Přitom doložili, že vůči žalovanému 1) mají pohledávku na základě smlouvy o postoupení pohledávky. Soud prvního stupně dospěl ke správnému závěru, že § 18a zákona č. 229/1991 Sb. nepředpokládá, že by jako náhradní pozemky mohly být uváděny pouze ty, které předtím byly předmětem veřejné nabídky. Nešlo tedy o převod náhradního pozemku za pozemek, jenž nelze vydat, ale „o vykrytí restitučního nároku“. Žalovaný 1) tedy v daném případě postupoval v souladu se zákonem. Správně byla posouzena i otázka nabytí pozemku do společného jmění manželů H. I kdyby však žalovaní 2) a 3) měli uvedenou nemovitost nabýt do podílového spoluvlastnictví, nemohlo by to ovlivnit závěr o platnosti předmětné smlouvy. Při naříkaném převodu nebyly porušeny

ani cenové předpisy.

Žalobci podali proti tomuto rozsudku dovolání, a to i proti té jeho části, v níž bylo rozhodnuto o náhradě nákladů odvolacího řízení. Dovolání považují za zásadně právně významné, přičemž napadené rozhodnutí by mělo být přezkoumáno ze všech důvodů uvedených v § 241a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), zejména však z důvodu, že rozhodnutí je založeno na nesprávném právním posouzení věci. Postup při převodu vlastnického práva k uvedenému pozemku je nezákonný, neboť žalovaný 1) nerespektoval svou metodiku tím, že pozemky nebyly nabídnuty ve veřejné nabídce a dále nebyla respektována ustanovení zákona upravující společné jmění manželů. Výše uvedená smlouva je tak neplatná minimálně pro rozpor s dobrými mravy. Cena pozemku byla stanovena na základě nesprávného znaleckého posudku znalce K., neboť v něm nebyla zahrnuta cena trvalých porostů a cena plotu na pozemku se nacházejících. Cena pozemku správně určená by výrazně přesahovala výši restitučního nároku žalovaných 2) a 3). Soud prvního stupně též nesprávně odmítl provedení důkazů zejména místním šetřením a také účastnickým výslechem „žalovaných“ správně zřejmě žalobců – pzn. dovolacího soudu). Na provedení těchto důkazů žalobci trvají. Žalobci navrhují, aby dovolací soud napadené rozhodnutí jakož i rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaní 2) a 3) ve svém vyjádření k dovolání uvedli, že dovolání žalobců nemá co do odůvodnění náležitosti předepsané v § 241a o. s. ř., neboť dovolací důvody nejsou skutkově konkretizovány. Nejsou ani označeny právní otázky, jimiž by se měl dovolací soud zabývat. Dovolání by tedy mělo být odmítnuto. Pro případ, že by dovolací soud dospěl k závěru o přípustnosti dovolání, považují žalovaní 2) a 3) dovolání za nedůvodné. Žaloba měla být zamítnuta, avšak podle žalovaných z jiného důvodu, totiž proto, že žalobci neměli na požadovaném určení naléhavý právní zájem. I kdyby byla předmětná smlouva shledána neplatnou, nezměnilo by to nic na zápisu vlastnického práva v katastru nemovitostí. Žaloba tak nenaplňuje svoji preventivní povahu. Pro úplnost se ve vyjádření dodává, že cena pozemku byla zjištěna správně a že žalobci ani provedení jiného znaleckého posudku nenavrhli a že soudy správně posoudily i postup žalovaného 1), jestliže uvedený pozemek nebyl nabídnut ve veřejné nabídce.

Žalovaný 1) ve svém vyjádření k dovolání uvedl, že odvolací soud na podkladě úplně zjištěných skutkových okolností věc správně posoudil i po stránce právní. Řízení před soudy obou stupňů netrpělo žádnými vadami. Žalobci ve svém dovolání nijak nespecifikují, z jakého důvodu je napadené rozhodnutí odvolacího soudu zásadně právně významné. Žalovaný 1) navrhl, aby dovolací soud dovolání zamítl, případně odmítl.

Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 7. 2009 (viz čl. II., bod 12 zákona č. 7/2009 Sb.).

Dovolání bylo podáno včas, osobami k tomu oprávněnými, řádně zastoupenými podle § 241 odst. 1 o. s. ř. Dovolací soud se proto zabýval přípustností dovolání.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

Jelikož dovolání směřuje proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu, je třeba zvažovat jeho přípustnost z hlediska § 237 odst. 1 písm. b) nebo písm. c) o. s. ř.

Dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., neboť ve svém předchozím (zrušujícím) rozhodnutí odvolací soud posoudil jinak otázku naléhavého právního zájmu žalobců na požadovaném určení, čímž posoudil obsahově odlišně práva a povinnosti účastníků řízení (viz např. vice versa

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. 29 Odo 224/2001, publikovaný v Soudní judikatuře pod. č. SJ 210/2003, veřejnosti dostupný též na internetových stránkách Nejvyššího soudu, www.nsoud.cz).

Dovolání je i důvodné.

Dovolací soud nejprve z úřední povinnosti zkoumal, zda řízení před oběma soudy není postiženo vadami uvedenými v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i jinými vadami řízení, které by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Dovolací soud takovou vadu řízení neshledal. Jestliže žalobci namítají, že soud prvního stupně neprovedl jimi navrhované důkazy (místním šetřením a také účastnickým výslechem žalobců), pak je třeba ve shodě se soudem prvního stupně uzavřít, že tyto důkazy nemohly vést k odlišnému zjištění skutkového stavu věci, a byly proto nadbytečné. Žalobci jimi chtěli prokázat funkční souvislost uvedeného pozemku a existenci jiných nevypořádaných nároků žalovaných 2) a 3) vůči žalovanému 1). Tyto skutečnosti by ovšem nemohly mít vliv na odlišné právní posouzení věci, a navíc byly soudy zjištěny jinak (zejména geometrickým plánem).

Dovolací soud se proto zabýval právním posouzením věci.

Pro rozhodnutí ve věci samé se stala klíčovou právní otázka, zda předchozí neuveřejnění pozemku ve veřejné nabídce žalovaným 1) způsobuje neplatnost předmětné smlouvy. Judikatura Nejvyššího soudu dlouhodobě zastává právní názor, že nebyl-li při uzavření smluv o převodu náhradních pozemků, které byly sjednány v době od 1. 1. 2003 (tedy po zrušení zákona č. 284/1991 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, včetně jeho § 8) do 13. 4. 2006 (tedy do nabytí účinnosti zákona č. 131/2006 Sb.), dodržen Pozemkovým fondem ČR postup vyplývající z § 7 odst. 2 zákona č. 95/1999 Sb., jsou takové smlouvy absolutně neplatné. Vyplývá to zejména z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 28 Cdo 4180/2007 (publikovaného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek jako R 72/2008). Dále je též možno poukázat na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 6. 2007, sp. zn. 28 Cdo 3042/2006, či na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. 28 Cdo 1087/2009 (všechna uvedená rozhodnutí jsou dostupná na internetových stránkách Nejvyššího soudu). Tento právní názor byl sice později rozhodnutím velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu modifikován v tom smyslu, že zveřejnění nabídky převodu pozemku není vždy třeba, to však jen v případě že postup Pozemkového fondu České republiky v procesu převodu náhradních pozemků se jeví zřejmě liknavým či svévolným a restituent se svého práva domáhá v soudním řízení (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. 31 Cdo 3767/2009, též dostupný na www.nsoud.cz). O takový případ se zde zřejmě nejedná.

Dovolací soud nespatřuje žádný důvod, pro který by se měl od výše uvedeného, konstantního právního závěru odchylovat. Neobstojí ani názor odvolacího soudu, že uspokojení restitučního nároku ve smyslu § 18a zákona č. 229/1991 Sb. nepředpokládá předchozí zahrnutí převáděného pozemku do veřejné nabídky. Není důvodu, proč by se na poskytování náhrad podle tohoto ustanovení neměl vztahovat režim § 11 odst. 2 téhož zákona (s účinností do 13. 4. 2006), a tedy i požadavky kladené na postup převodu náhradních pozemků obsažené v § 7 odst. 2 zákona č. 95/1999 Sb. Právě jejich absence zakládá v posuzovaném případě protiprávnost právního úkonu, jehož neplatnost je žalována.

Dovolací soud naopak souhlasí s právním názorem odvolacího soudu, že žalobci mají na požadovaném určení naléhavý právní zájem, byť z poněkud jiných důvodů. Podle ustálené judikatury platí závěr, že „lze-li žalovat o určení práva nebo právního vztahu, není dán naléhavý právní zájem na určení neplatnosti smlouvy, jež se tohoto práva nebo právního vztahu týká“ (viz zejména rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 4. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2147/99, publikovaný ve Sbírce soudních

rozhodnutí a stanovisek pod č. 68/2001, č. sešitu 10, veřejnosti dostupný též na internetových stránkách Nejvyššího soudu).

Nejvyšší soud však již několikrát ve své judikatuře zdůraznil, že je-li žalobou na určení neplatnosti právního úkonu zpochybňována platnost smlouvy, která byla uzavřena na základě některé z forem veřejného výběrového řízení, tedy za nároku na jistou transparentnost projednání nabídek, je na takovém určení dán naléhavý právní zájem (např. obchodní veřejná soutěž – viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 4. 1997, sp. zn. 2 Odon 8/1996, publikovaný v Soudní judikatuře pod č. SJ 60/98, č. sešitu 7, či nabídkové řízení při převodu vlastnického práva obce – viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 1999, sp. zn. 2 Cdon 824/1997, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek jako R 9/2001, obě rozhodnutí dostupná na internetových stránkách Nejvyššího soudu).

Důvodem pro tento závěr je obecně to, že rozsudek, kterým soud určí, že smlouva uzavřená s jiným zájemcem o koupi je neplatná, je dostatečným podkladem k tomu, aby se neúspěšný zájemce mohl znovu domáhat práv, jež mu porušením pravidel výběrového řízení byla upřena. To platí i pro souzený spor, neboť v případě určení neplatnosti předmětné smlouvy se budou žalobci moci nepochybně domáhat opětovně toho, aby byl vzat do úvahy jejich zájem o převod vlastnického práva k uvedenému pozemku. Dovolací soud však v žádném případě nepředjímá, zda takový jejich požadavek bude při existenci zájmu žalovaných, popřípadě dalších osob, úspěšný či nikoliv.

Jelikož dovolací soud shledal dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu chybným z důvodu nesprávného právního posouzení věci, nezabýval se již dalšími námitkami žalobců, které byly pro zhodnocení důvodnosti jejich dovolání již nepodstatné a nad to v zásadě nepřiléhavé.

Dovolací soud proto postupoval podle § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. a napadený rozsudek soudu odvolacího zrušil. Protože důvody, pro něž bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, se vztahují i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i jeho rozsudek a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Odměna advokáta
- Obydlí
- Územní plán
- Základní vzdělávání (exkluzivně pro předplatitele)
- Žalobní argumentace (exkluzivně pro předplatitele)
- Zastavení exekuce
- Majetková podstata (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody zaměstnancem
- Náklady řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Zajištění dluhu (exkluzivně pro předplatitele)